

आत्मनेपदनिमित्तहीनाद्वातोः कर्त्रेपरस्यैपदं स्यात् तिङ्स्त्रीणित्रीणिपुथ्यममध्यमोन्नमाः तिङ् उभयोः पद
 योः ~~स्त्री~~स्त्रीकाः कृमादेतत्संज्ञाः स्युः तात्पेकवचनद्विवचनवहुवचनान्येकशः लङ्प्रथमादिसंज्ञानिति
 ङ्स्त्रीणित्रीणिपुथ्येकमेकवचनादिसंज्ञानिस्युः युष्मद्युपपदेसमानाधिकरणोस्थानित्यपिमध्यमः तिङ्
 वाच्यकारकवाचिनियुष्मद्युपयुज्यमानेपयुज्यमानेत्तमध्यमः अस्मद्युन्नमः तथाभूतेस्मद्युन्नमः शेषेषथ
 मः भूतिइतिजाते तिङ्शित्सार्वधातुकं तिङ्ः शित्श्रधात्वधिकारोक्ताएतत्संज्ञाः स्युः कर्त्रेपरस्यैपदं स्यात्
 सार्वधातुकेपरधातोः शप् सार्वधातुकार्द्धधातुकयोः अनयोरिगंतो गस्यगुणाः अवादेशः भवतिभवतः गंतः
 प्रत्ययावयवस्यरूपं तादेशः अतो गुरो भवति भवसि भवथः भवथ अतो दीर्घो यात्रि अतो गस्य दीर्घो य

अतीतायाः के पञ्चोद्दिता गीतिया पूर्वर्द्धनसाहितो दिवसो धनननदिनो नयतनः ॥ वृजः साक्षात्कारा वेद्यमनं परोक्षत्वं वर्तमानं प्रतियोगिसमयवृत्तित्वं वृत्तत्वम् ३

म. ति.
२

आदौ सार्वधातुके भवामि भवावः भवामः सभवति तौ भवतः ते भवन्ति त्वं भवसि पञ्च भवथः युयं भवथ अहं भवामि.
आवां भवावः वयं भवामः शेषे विभाषा कखादावशांत उपदेशो उपदेशेकारिखादिषांत वज्रै गदनदादेरन्यस्मिन्धाना
वुपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यनेर्णत्वं स्याद्वा पुणि भवति पुनि भवति परोक्षे लिट् भूतानद्यतनयरोक्षार्थवृत्तेर्धा
तोर्लिट् स्यात् लस्यति वादयः परस्मैपदानां गालतुस्यलथसगात्वमाः लिट् लिवादीनां गालादयः स्युः भू अ इति
स्थिते भूवो वृत्तुलिट् दोः भवि लिट् वातो रनभ्यासस्य लिट् परोः नभ्यासधात्ववयवस्यैकाचः पथमस्य द्वेस्तः आदि
भूतादकः परस्य तु द्वितीयस्य भूवभूव अ इति स्थिते पूर्वोभ्यासः भवयेदेतयोः हलादिः शेषः अभ्यासस्यादिह लशिष्य
तेन्येह लो लुप्यंते ह्रस्वः अभ्यासस्याचः भवतेरः भवतेरभ्यासोकारस्य अः स्याद्विट् अभ्यासेरुनां चरः स्युर्जशश्चरु
अभ्यासे वर्चः १

पूर्वोभ्याससंज्ञः

ग. क.
२

वलादेतर्द्धधातुकस्येदम्

दीधीवेवीराम् ॥ दीधीवेवीरिश्च गुरावृद्धीनस्तः ४

शान्तशः खण्वां चर इति विवेकः वभूव वभूवतुः वभूवः लिट् लिङादेशलिङ्गार्द्धधातुकसंज्ञः स्यात् आर्द्धधातुकस्येद
नादेः वभूविथ वभूवथः वभूववभूववभूविव वभूविम अनद्यतने लुट् भविष्यत्पनद्यतनेर्थे धातोर्लुट् स्यात्सी
ल्लुट् टोः धातोर्लुट् लो लुट् टोः परतः शपाद्यपवादः लृङ् इति लृङ् लृङ् गेर्गहणा आर्द्धधातुकं शेषः तिङ् शिङ् शो न्यो धातो
रिति विहितः प्रत्यय एतत्संज्ञः स्यात् इट् लुट् पथमस्य गौरसः डीत्वसामर्थ्यादभस्यापि टोर्लोपः भविता तास
स्योर्लोपः सादौ प्रत्ययेरिच रादौ प्रत्यये तथा भवितागै भविताः भवितासि भवितास्यः भवितास्य भवितास्मिभ
वितास्वः भवितास्मः लृट् शेषे च भविष्यदर्थोऽज्ञातोर्लृङ् क्रियार्थो यां क्रियायां सत्यामसत्यां च स्य इट् भविष्यति भ
विष्यतः भविष्यन्ति भविष्यसि भविष्यथः भविष्यथ भविष्यामि भविष्याकः भविष्याजः लोङ् विध्याविष्यर्थे पुषा

तो लोटा आशिषिलिङ् लोरो एरुः लोटइकारस्य उः भवतु तु होस्तातज्जशिष्यन्तरस्यां आशिषितु होस्तातश्वा
परत्वात्सर्वादेशः ननु विचेत्यस्य कावकाश इति चेत् शृणु भनन्यार्यङ्कारमुक्ता नञादिधितिगृह्णाण भवतात् लोरो
नडवत् लोटस्तामादयः सलोपश्च नस्यस्यमिपांतांतंतामः इति चतुर्णांतामादयः स्युः भवतां भवतु सेह्यपि चित्तो
टः ह्रिः सोऽपि च अतो हेः लुक भव भवतात् भवतं भवत मेनिः लोटः आहुतमस्यपि च लोटु न मस्यादसपि च
लोडु न मस्यादसपि च हिन्योरुत्वं न इकारोच्चारणासामर्थ्यात् भवानिनेषाधातोः ते गत्युपसर्गसंज्ञाधातोः प्रागे
व प्रयोक्तव्याः आनिलोड उपसर्गस्यान्निभिन्नात्सरस्य लोडादेशस्यानीत्यस्य तस्यराः स्यात् प्रभवाशिडुरः षत्वरा
त्वयोरुपसर्गत्वप्रशिषेधोवक्तव्यः उः स्थितिः दुर्भवानि भंतः शब्दस्याङ्किविधिरात्वेपूयसर्गत्वं वाच्यं अंतर्भवाशि

2

[illegible]

म
४

युः भवेः भवेतं भवेत। भवेयं भवेव भवेम लिङाशिषि भाशिषि लिङ् लिङाङ् धातुकसंज्ञः किदाशिषि भाशिषि लिङो
यासुट् कित् स्कारितिसलोपः कितिव गिति कितिङि तिचङ् लृट् सारोगुणाद्वृद्धी नस्तः भूयात् भूयास्तं भूयासुः भूयाः
भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं भूयास्तं
नो माङि लृट् स्फातुङ् च त्रिनुङि शपाचपवादः त्वेति च। गातिस्था युपाभूयः सिचः परस्मैपदेषु कर्त्तृणा विहेणा
देशपिव तीर्ण्येते भूयुवो लिङि भूयुवो लिङि सार्वधातुकेतिङि गुरो न भूत् भूता भूवन् भूयः भूयन्तं भू
भूत भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं भूयन्तं
तिपत्तौ हेतुहेतुमज्ञावारि लिङ् निमित्तं तत्र भविष्यर्थे धातोर्लृट् क्रियाया अनिष्यत्तौ गम्यायां भविष्यत् भविष्य

रसः
४

तां अभविष्यन् अभविष्यः अभविष्यतं अभविष्यतां अभविष्यं अभविष्याव अभविष्याम अभविष्याम अभविष्यन्तं
सुभिसम भविष्यदित्यादि ज्ञेयं प्रभवतीत्यादावुपसर्गात्तामसमस्तत्वेपिसंहितानित्यात्तुक्तं संहितैकपदेनित्या
नित्याधातुपसर्गयोः नित्यासमासेवावेतुसाविवस्वामपेक्षते इति सत्ताद्यर्थे निर्देशोपलक्षणां यागात्
गोभवतीत्यादावुपसर्गस्यार्थविशेषस्य चोक्तं प्रभवति परभवति अभिभवति अ
नुभवति परिभवतीत्यादौ विलक्षणार्थावगतेः उक्तं च उपसर्गेणाधातार्थो वलादन्यत्र नीयते प्रहाराहारसंहा
रविहारपरिहारवदिति अतस्तत्तत्प्रगमने अतति अत आदेः अभ्यासस्यादेरतोदार्थः स्यात्पररूपा
पवादः आत आततुः आतुः आतिथ आतुः आत आता आतिव आतिमा अतिता अतिष्यति अततु आतादा

म-
-प

नां। अजादेरंगस्याह। लुङ्लङ्लुङ्क्त्वा। आतत्। अतेत्। अत्तात्। अत्तात्। लुङिसिचउगमेरुते। अस्ति। सिचोः। एकेवि
चमानासिचोस्तेष्वपरस्याएकलङ्ङगमः। इट्। इटि। इट्। परस्यस्यनोपः। स्यादीटि। सिचोपरकादेशोसिचोवाच्यः
आतीत्। आतिशंसिजभ्यस्तदिदिभ्यश्च। सिचोभ्यस्ताद्विदेश्वपरस्यङित्संवाधनोर्जेर्जुस। आतिषु। आताः। आतिरं।
आतिह। आतिषं। आतिष। आतिष्म। आतिष्यत्। एवंअवरस्सरागतिक्रान्तिषीतिहृष्यवगमप्रवेशअवरास्वाभ्य
र्थयाचनक्रियेकादीप्रवाप्तालिंगनहिंसाराजभागाद्विषु। अवर्त्तादि। विधगत्यां। पुगंतस्यलघूपधस्यचाप
गंतस्यलघूपधस्यचांगस्येकोगुणाः। सावंधातुकार्द्धधातुकयोः। धात्वादेरिति। सः। धति। धत्वं। सिषेध। सैवत्सुसुहसृज
लृप्ताशंसिचोदंत्याजंतसादयः। एकाचः। योपदेशः। छद्स्विद्स्वस्वजस्वयस्तिङ्। दंत्यः। केवलदन्त्यः। छकादा। नापथगुह

राम
५

[illegible]

आलसः

म

ह

येपिमस्यपः। तपेधत्। तपेधीत्। त्वादिवभासेनचाभ्यासस्य। पाकितात्त्वादिवभासेनवागेपिषत्तं स्यात्। एषा
मेवचाभ्यासस्यननुसुनोत्पादीनांनिषिषेधनिषिषिधत्। सेधतेर्गत्तौ। गत्यर्थस्यसेधतेःसस्यषोभागंगोवि
सेधति। एवंवितीसंज्ञानांमुचशोकेगदव्यक्रायांवाचिगदतिनेर्गदनदपतपरधमास्यतिहंतियातिवातिडातिसा
तिवथतिवहतिशाम्यतिविनोतिदेग्भिषुचउपसर्गस्थान्निमित्तात्परस्यनेर्गोगदनदादिषुपरेषुप्रणितागदति।
कलोष्ठःअभ्यासकवर्गहकारयोश्चवर्गादेशः। मतउपधायाःवृद्धिःस्योच्चित्तिगितिप्रत्ययेजगादजगदतुः
जगदुःजगदिषजगदणुः। जगदः। गानुत्तमोवागित्स्यात्। जगादजगदजगदिषजगदिमगदितागदिष्यति
गदतुअगदतगदेतगयात्अतोहन्नादेर्नघोःहन्नादेर्नघोरतोवृद्धिर्वेडादौसिचिपरस्मैषदेभगादीत्अगदा

रामः

६

चिद्रूपं

सच्चित्। शार्ङ्गिजवा। शान्त। परस्मैकृतं। विष्णुः। प्रभुः। एनाहुः। सोः। एनायोगेः। रामश्चरुः। रामश्चकते। पेशा।
तद्विका। चक्रिस्तद्विकसे। नपदानादोरनाम्। पदानादवर्गात्परस्यसोः। एनेषसंतः। पदते। पदानात्किं। इदुयोः
किंसपिदृमांभनामवतिनगराणामितियाचं। ससां। वसवतिः। पसागर्थः। तोः। विनयुतं। सत्यश्च। जलांज
शाने। पदांते। जलांजशःस्युः। वागीशः। यरोनुनासिकेनुनासिकोवा। यरुपदानस्यानुनासिकेपरेऽनुनासि
कोवा। एतत्पुगारिः। एतत्पुगारिः। प्रत्ययेभाषयांनित्यं। तन्मात्रं। चिन्मयं। तोर्लि। परसवर्गः। तत्तयः। विधा
दिखति। नस्यानुनासिकोत्तः। उदास्यासंभोःपूर्वस्या। उदः। परयोः। स्वास्तंभोःपूर्वसवर्गः। तस्मादिदत्तस्यः
। पंचमीनिर्देशेनत्रिधीयमानंकार्यं। तरेणाववहितस्यपरस्यवोध्यं। आदेपरस्य। परस्ययदिहितं। तत्तस्य

म.
८

अथ किम्
न तस्मै वद
नहि ३ +

五

विसर्गौ। अथुदित्सवरास्पचाप्रत्यका। अविधीयमाशोरा। एदिचसवरास्पसंज्ञास्यात्। अत्रैवापरेणाकारे
णा। कचुदुतुपुएतेउदितांतदेवमुइत्यशदशानांसंज्ञातयेकरोकासौ। ऋकारस्त्रिंशतो। एवंचकारोपिपचोदा
दशानां। अनुनासिकाननुनासिभेदेनयवलादिधा। तेनाननुनासिकालेदयोर्दयोः संज्ञा। परःसंनिधिर्यसं
हिता। वर्णानामतिशयितसंनिधिःसंहितासंज्ञःस्यात्। हलोनंतराःसंयोगः। अज्झिरव्यवहिताहलासंयोग
संज्ञाःस्युः। सुप्रिङंतपदं। सुवंतंतिङंतचपदसंज्ञंस्यात्॥ इतिसंज्ञाप्रकाराम्॥ इकोयराचि। इकःस्यानेयरा
स्यादचिसंहितायांविषयो। सुधिउपास्यइतिस्थितो। तस्मिन्नितिनिर्दिष्टेपूर्वस्य। सप्तमीनिर्देशेनविधीयमानं
कार्यं वर्णान्तरेणाव्यवहितस्य पूर्वस्य शेषं। अनेन। एतन्म। प्रसंगेन। तिसहशतमभादेशः। स्यात्। सुधयउपा

म. १८ दंगतस्योभ्यासोन्वपुपरतस्यसनीवकार्यस्यातृणावलोधेः सति। सन्यतः। अभ्यासस्यातृत्वात्सनिर्दोषोऽद्योः। ल
घोरभ्यासस्यदीर्घः सन्वज्ञावद्विषयेअचिकमता। शिङ्गभावपक्षः। ज्ञेयवाच्यः। अचिकमता। अकामयिष्यत। अकमिष्यता
भामकोधे। भामते। बभामे। समृष्टसहने। समते। चक्षमे। चक्षमिषे। चक्षंसे। । स्तोत्र। मानस्यधातोर्मस्य
नः स्तोः परतः। चक्षरावहे। चक्षमिवहे। चक्षरामहे। चक्षमिमहे। गाहृप्रतिष्ठाति। स्योर्गर्थेचगाधते। वाहृलोडने। लोडनं
प्रतिधातः। वाधते। नाहनाथ यात्रोपतापैश्वर्याशीः। पु माशिषिनाथ इतिवाच्यं। अस्याशिष्येवात्मनैपदंस्यात्। नाथतो
अन्यत्रनाथति। नाधते। दधधारणोदधते। कुदिभाप्रवसोभाप्रवणमुत्सवनमुद्गरां च। कुदते। चुकुन्दे। चिदिस्वैत्येचिं
दते। शिषिदे। वदिभभिवाद्यस्तुत्योः। वंदतेववन्दे। भदिकत्सारोमुखेच। मंदतेमदित्युतिमोदमरस्वप्रकांतिगतिषु मंदते

रामः
१८

धृषीयात्तां। अमाधीत्। ह्रस्वादंगात् सितोत्तोपोरुलिभभृतभनृधातां। अमरिष्यतामभविष्यताहृजृहरणो। हर
ति। हरते। जरार। जरुष्य। जरुवजरुम। जहे। जरुषे। हर्ता। हरिष्यति। धृजधारणो। धरति। धरता। ण। जषायरोन
यति। नयते। निनाय। एनेकाचइति यण। निन्यतु। निन्ये। नेता। नेया। तानेयते। उपचवपाके। पचति। पचते।
पषाच। पेचिथ। पपक्या। पेचेपक्ता। भजसेवायां। भजति। भजते। भजे। भक्ता। भस्यति। भस्यते। अभासीत्। अभ
क्ता। अभसातां यजदेवपूजासंगतिकरणदानेषु। यजति। यजते। त्रियभ्यासस्योभयेषां वच्चादीनां गृह्यादीनां
चाभ्यासस्यसंप्रसारणं। त्रिः। यानवचिस्वपियजादानां किति। चचिस्वप्यो यजादीनां च संप्रसारणं किति यजि
वपिर्वहिस्येव वसिर्मेनेन इत्यपि केनादेः श्रयतिश्चेदयजायाः। स्युरिमेनव ईजतु ईजः। इयजिथ। इयसु। ईजे। यश

म.
३०

बहुलनामां यथावत् निशादिशः ॥ २ ॥ वगाहः अवगाहः अपिधानः विधानं ॥ इत्युक्तानि ॥ मध्यसिद्धांस्तु
वंतं समाप्तम् ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

म.
३०

ASHA ARCHIVES

3706